

Eldrekrusning

FOTO: VAY MICRO

Hvor stor eldrebølgen blir – eller om den bare blir en krusning – avhenger mye av hvem vi ser på som gamle. Derfor trenger bølgen slett ikke bli så voldsom, mener eksperter i demografisk analyse ved International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), ifølge forskning.no.

Vi lever lengre fordi vi holder oss friskere enn generasjonene før oss. Derfor er det på tide å revidere måten vi måler aldringen i befolkningen på, mener forskerne.

– Alder kan måles som tiden du har levd, men man kan også ta hensyn til hvor mye lenger man antar at du kommer til å leve. Det vi tenker på som gammel, har endret seg mye over tid, og det vil fortsette å endre seg etter hvert som folk fortsetter å leve lenger, sier Sergei Scherbov i IIASA World Population Program.

I tradisjonell demografisk forskning regnes noen som gammel når de når en bestemt alder, ofte 65. Mange som da blir karakterisert som gamle, har mye til felles med mennesker som har levd langt kortere enn dem selv.

Hvilken modell som brukes, påvirker beregningene av framtidens arbeidsstyrke, skatteinntekter og utgifter til helse- og omsorgstjenester.

Forskerne fra IIASA World Population Program og Stony Brook University sammenlignet tre mulige scenari-

er for befolkningsutviklingen i Europa:

Det mest pessimistiske tar utgangspunkt i at vi ikke kommer til å leve lenger enn nå. Det mest optimistiske tar som utgangspunkt at folk vil fortsette å leve 1,4 år lenger for hvert tiår som går.

Når forskerne så disse scenarioene opp mot hverandre, så de at eldrebølgen bare kommer dersom vi holder fast ved at folk skal regnes som gamle når de når en bestemt alder. Dersom vi i stedet åpner for å ta med i beregningen hvor lenge vi kan regne med at folk har igjen å leve, så vil befolkningen på sett og vis bli yngre. Ikke i antall fødselsdager de har hatt, men målt ut fra hvor befolkningen er i livsløpet sitt.

– Alderdommen regnes ofte som når man begynner å jobbe mindre og bli mer avhengig av hjelp. Så det er viktig å justere når man slår fast at denne perioden begynner. Det er viktig både for den akademiske forståelsen av befolkningens aldring og for å kunne utforme politikk som samsvarer med dagens situasjon, sier IIASA-forsker Warren Sanderson.

Statistisk sentralbyrå har beregnet at eldrebølgen i Norge vil bli langt svakere enn i mange andre land. Dette er både fordi norske kvinner føder flere barn enn i mange andre europeiske land, og fordi innvandrerne som kommer til Norge er relativt unge.

Fagmiljøene har allerede diskutert aldersspørsmålet, og har for eksempel gått bort fra fødselsdato som et alderskriterium i medisinsk behandling, forteller befolkningsforsker Astri Syse i Statistisk sentralbyrå, som mener at det ikke finnes én allmenngyldig måte å avgjøre hvem bør regnes som «gammel».

– Det vil avhenge av formålet med forskningen. Vi vet for eksempel at en relativt liten andel av de over 65 år er i arbeid, så dersom man ønsker å se på sammenhengen mellom for eksempel skatteinntekter og utgifter til helse og omsorg, så er 65 år et rimelig mål. Dersom man derimot ønsker å forstå mer av for eksempel forventede utgifter til pleie og omsorg, vil det nok være riktige

å se på andelen av befolkningen som er over 80 eller 90 år.

– Slik vi har forstått det, er dette allerede diskutert i stor grad i fagmiljøer. Blant annet går man i stadig sterkere grad bort fra rene alderskriterier basert på fødselsdato i medisinsk behandling, og legger større vekt på indirekte målinger av «funksjonell alder», blant annet ved hjelp av ulike «frailty»-mål, det vil si mål på skrøpeligheit. Dette gjelder særlig personer over 80 år.

– Det er også medisinsk forskning som ser på «biologisk alder», det vil si at de skanner celler og ser på tegn etter alder på cellenivå, og bruker dette til å fastslå individets gjenstående levetid. Denne forskningen er foreløpig mest på mus, sier Syse.

Referanse:

W. Sanderson og S. Scherbov: Faster increases in human life expectancy could lead to slower population aging, *PLOS ONE*. 15. april 2015.

Nordens mest avanserte

FOTO: MILS ROAR GJERDET

Ved Institutt for klinisk odontologi i Bergen er det tatt i bruk det mest avanserte utstyret som finnes innen trening og simulering av tannpreparering. Nå har studentene begynt å bruke simulatorer med virtuelle instrumenter og tenner.

Simuleringssystemet Simodont fra firmaet Moog gir fingerfølelse når man preparerer i de virtuelle tennene. Man kan kjenne om boret er i dentin, emalje eller pulpa, for den sakens skyld! Det finnes ikke noen fysisk tann eller instrument. De ulike tennene, ulike bortyper, ekskavatorer, sonder og speil er virtuelle. Det eneste fysiske er skaftene for instrumenter og speil der den taktile tilbakemeldingen skjer.

Noen få andre odontologiske læresteder i Europa bruker systemet, spesielt har ACTA i Nederland vært aktive i utviklingen.

Erfaringen så langt er at studentene lærer raskt å bruke systemet og at det har meget god læringseffekt. Simulatortreningen er nå integrert i studieplanen for ferdighetskurset i kariologi og protetik i Bergen. Andre fag, for eksempel endodonti, vil komme senere. Per i dag er det fire simulatorer, men planen er å anskaffe flere slik at en enda større del av den basale ferdighetstreningen kan gjøre på simulatorene. Lærerne er de samme som på klinikkene, og sammen med nesten samme klinisk utstyr gir det gode muligheter for en glatt og sikker overgang til pasientbehandling.

På bildet styrer seksjonsøvertannlege Torgils Lægveid det hele. På skjermen i forgrunnen kan aktiviteten på de nye simulatorene overvåkes.

Bot for brudd på konkurranseregler

FOTO: YAY MICRO

Italienske konkurransemyndigheter (ICA) har utstedt en bot på 831 816 euro til den nasjonale foreningen for kirurger og tannleger «Federazione Nazionale degli Ordini dei Medici Chirurghi e degli Odontoiatri» (FNOMCEO) for brudd på konkurransereglene. I konkurranseovsammenheng anser ICA kirurgene og tannlegene som innehavere av foretak, og FNOMCEO som en foren-

ing av foretakseiere, og således de etiske reglene til foreningen som en avtale laget av en forening av foretakseiere.

Boten er basert på formuleringer i de etiske bestemmelsene til foreningen, som konkurransemyndighetene mener er lovstridige og hindrer fri konkurranse mellom utøvere av kirurg- og tannlegeyrkene innad i Italia, og også den frie konkurransen mellom italienske yrkesutøvere og yrkesutøvere fra andre EU-land. Det er nærmere bestemt markedsføringsbestemmelsene som omhandler annonsering som ikke er i overensstemmelse med lovverket, mener ICA.

FNOMCEO har ikke vedtatt boten og saken er brakt inn for den nasjonale domstolen i Italia, og vil avgjøres der.

Til kommunen

I den foreløpige innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen om «nye oppgaver til større kommuner» som er publisert på Stortingets nettsted, står det følgende om tannhelsetjenesten:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener at ansvaret for tannhelsetjenesten overføres til kommunene. Kommunene står fritt til å organisere ansvaret enten i egen regi, samarbeid med private/ideelle eller samarbeid med andre kommuner. Regjeringen må vurdere tiltak som legger til rette for å videreføre kompetansesmiljøene i regionale kompetansesentre og i spesialisttannhelsetjenesten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringen og til at tannhelse er en oppgave som løses godt i dag av fylkeskommunene og at det er ingen grunn til å bryte opp fungerende fagmiljø og føre dette over i ulike former for interkommunalt samarbeid.»

Tannlegeforeningen (NTF) har både i høringsmøte med komiteen, i kontakt med alle de politiske partiene på Stortinget og sist i kronikk i Aftenposten 24. mai påpekt at saken er for dårlig begrunnet, og at vedtak om flytting ikke burde fattes før det foreligger et

forsvarlig utredningsgrunnlag. NTF beklager at de ikke er blitt lyttet til av flertallet i komiteen som nå har avgitt innstilling.

På nett

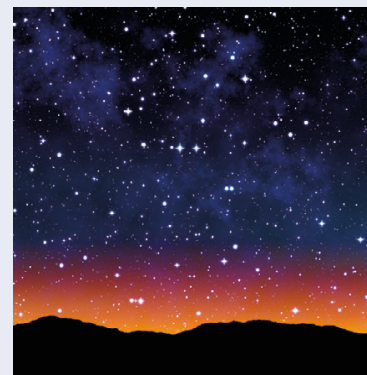

FOTO: YAY MICRO

Sommerunderholdning

Oppdag stjernehimmelen
Appen Sky Guide har fått Apples design pris, og er en estetisk opplevelse som lar oss holde iPaden mot himmelen og oppdage stjernekonstellasjonene. Perfekt for stjerneklare netter. (iOS.)

Strandliv

Wolfram Sun Exposure Reference er strandappen som hjelper til å hindre solbrenthet. Hvis du forteller appen hvilken hudtype du har, solfaktor og hvor du er, forteller appen deg hvor lenge du kan være på stranda før du blir solbrent. (iOS)

Musikk nær deg

Sommeren er tiden for konserter og festivaler. Med appen Bandsintown Concerts kan du finne konserter nær deg basert på din musikksmak. (iOS og Android)